

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

NEEDS ASSESSMENT AND DEVELOPMENTAL GUIDELINES FOR
PARENTS' PARTICIPATION IN ENHANCING STUDENT'S LEARNING
POTENTIAL IN EDUCATION EXPANSION SCHOOLS UNDER THE
OFFICE OF UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

¹ภััสสร โนนทิง, ²ชูชาติ พ่วงสมจิตร และ ³มนพันธ์ ชาญศิลป์

¹Pusson Nonting, ²Choochat Phuangsomjit and ³Manaphan CharnSilp

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ประเทศไทย
Sukhothai Thammathirat University, Thailand

¹Pusson61@gmail.com

Received: July 24, 2023; Revised: August 12, 2023; Accepted: August 31, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน 2) ความคาดหวังที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน 3) ความต้องการจำเป็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และ 4) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ความคาดหวังของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในช่วงระหว่าง 0.16 – 0.21 และ (4) แนวทางสำคัญในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

² รองศาสตราจารย์ ดร. แขนงวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

³ อาจารย์ ดร. ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

จำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (4.1) ด้านการเลี้ยงดู ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้นักเรียนออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดหาอาหารที่มีประโยชน์ให้กับนักเรียน (4.2) ด้านการสื่อสาร โรงเรียนควรจัดประชุมผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง และผู้ปกครองและครูประจำชั้นควรร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาของนักเรียน (4.3) ด้านอาสาสมัคร ผู้ปกครองควรส่งเสริมสนับสนุนความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์การเรียนให้กับนักเรียน และโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (4.4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ผู้ปกครองควรจัดกิจกรรมที่บ้านให้สอดคล้องและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และควรช่วยตรวจความเรียบร้อยของงานที่นักเรียนทำ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ (4.5) ด้านจิตอาสา โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษารวมทั้งร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และ (4.6) ด้านการร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการพาบุตรหลานไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น แนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

This Article aimed to study (1) the current condition of parents' participation in enhancing student's learning potential; (2) the expectation for parents' participation in enhancing student's learning potential; (3) the needs for parents' participation in enhancing student's learning potential; and (4) developmental guidelines for parents' participation in enhancing student's learning potential in education expansion schools. The research findings revealed that (1) the overall current condition of parents' participation in enhancing student's learning potential was rated at the high level; (2) the overall expected condition of parents' participation in enhancing student's learning potential was rated at the highest level; (3) the needs assessment indices were in the range of 0.16 – 0.21; and (4) the main developmental guidelines for parents' participation in enhancing student's learning potential could be divided into six aspects as follows: (4.1) in the aspect of child rearing, the parents should encourage their children to engage in physical exercises regularly, and they should provide them with nutritious food; (4.2) in the aspect of communication, the school should organize the meeting with the parents before the start of the semester in order to create the mutual understanding with the parents, and the parents and the homeroom teachers should cooperate in solving the students' problems; (4.3) in the aspect of voluntariness, the parents should support and promote their children's readiness on learning materials and equipment, and the school should allow the parents to have opportunity to participate in improving the school

environment that facilitates the students' learning; (4.4) in the aspect of learning at home, the parents should organize activities at home that are consistent with and promote their children's learning, they should check the correctness and tidiness of their children's work, and they should organize the home environment that facilitates their children's learning; (4.5) in the aspect of voluntary-mindedness, the school should allow the parents to have opportunity to participate in determination of the model and methods of learning management as well as participation in monitoring and evaluation of their children's learning outcomes; and (4.6) in the aspect of cooperation with the community, the parents should encourage their children to participate in community development activities, and they should promote their children's learning by taking them to study-tour various learning resources.

Keywords: Needs, Developmental guideline, Parents' participation, Education expansion school

บทนำ

การศึกษาทุกระดับมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมุ่งเน้นพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณการติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์สังคมและวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญ เพราะผลการจัดการศึกษาจะมีผลสัมฤทธิ์เป็นเช่นใดย่อมขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548: 1)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดหลักในการจัดการศึกษาที่สำคัญไว้ในมาตรา 9 (6) กำหนดว่า กระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของครอบครัวและสถาบันอื่นๆ ในสังคมเพื่อให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา และผู้ปกครองในชุมชนทุกฝ่ายได้ร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และมาตรา 29 กำหนดว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบัน สังคมอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 4-8) การศึกษาจึงมิได้เป็นภาระหน้าที่ของโรงเรียนและครูเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของส่วนรวมที่ทุกภาคส่วนในสังคม คือ ครอบครัวและชุมชนมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของบุตรหลานของตน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจไม่เฉพาะการทำกิจกรรมของนักเรียน แต่หมายถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของสถานศึกษา ได้แก่ งานวิชาการ งานกิจกรรมนักเรียน งานอาคารสถานที่ ซึ่งงานดังกล่าวมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ ช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษา (สมยศ นาวิการ, 2545: 8) สอดคล้องกับงานวิจัยของนางสาวชนม์ธิดา ยาแก้ว และคณะ (2560) ที่ศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็ก อยู่ในระดับมาก ส่วนการติดต่อสื่อสารด้านการเรียนรู้ที่บ้าน การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมกับชุมชน และด้านการอาสาสมัครมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมปอง โพธิะตะนิมิตร (2558) ที่ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนบ้านคลองเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านบริการนักเรียน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และด้านการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปกครองจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ประกอบด้วย 60 โรงเรียน ครอบคลุมทั้งหมด 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหนองหาน อำเภอไชยวาน อำเภอทุ่งฝน อำเภอบ้านดุง อำเภอพิบูลย์รักษ์ อำเภอกู่แก้ว มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นรวมทั้งสิ้นจำนวน 3,830 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3, 2565) การจัดการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสได้จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องพร้อมกำหนดบทบาทของผู้ปกครองและตัวแทนผู้ปกครองเพื่อเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยภาพรวมพบว่ามีปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษา อันเนื่องมาจากความดูแลเอาใจใส่ของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียน ปัญหาหย่าร้างหรือทำงานในที่ห่างไกลและปล่อยให้บุตรอยู่กับญาติ ทำให้ขาดความอบอุ่นในครอบครัวส่งผลให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ผิด การสร้างเครือข่ายช่วยเหลือดูแลนักเรียนที่เชื่อมประสานระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการป้องกันและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาจะช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 3, 2563: 17-18)

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยมีความสนใจที่จะนำแนวคิดของ Epstein (2019) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเลี้ยงดู(Parenting) 2)ด้านการสื่อสาร(Communicating) 3)

ด้านอาสาสมัคร(Volunteering) 4)ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน(Learning at Home) 5)ด้านการตัดสินใจ (Decision Making) และ 6)ด้านการร่วมมือกับชุมชน(Collaborating with the Community) มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ซึ่งจะทำให้ทราบว่าสภาพปัจจุบันและความคาดหวังของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมส่งเสริม ศักยภาพของนักเรียนเป็นอย่างไร และจะทราบถึงแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อมุ่งสู่สภาพที่ พึงประสงค์ ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาปรับแนวทางให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษาได้ พิจารณาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และเป็นการกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักถึงบทบาทของ ตนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ผลการวิจัยยังเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาได้ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบทบาทของผู้ปกครองโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ในการมีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ได้อย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
3. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริม ศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี จำแนกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2565 ทั้งหมด 60 โรงเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 3,830 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 350 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) และสุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบมีระบบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม 1 ฉบับ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ และ ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและความคาดหวังต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประเภทการตอบสนองคู่ (Dual Response Format) เครื่องมือมีค่าความเที่ยงของสภาพปัจจุบันเท่ากับ .81 ค่าความเที่ยงของสภาพที่คาดหวังเท่ากับ .76

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ครูประจำชั้นเป็นผู้แจกแบบสอบถามผ่านนักเรียนไปยังผู้ปกครองนักเรียน และนัดวันรับแบบสอบถามคืน โดยกำหนดการนัดหมายเพื่อเก็บแบบสอบถามตามกำหนดการนัดหมายในปฏิทิน ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 350 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations) นำเสนอผลในรูปของตารางและการบรรยาย

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน 2) ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน 3) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน 4) ครูจำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นร่างแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน เพื่อเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมร่างแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามาพิจารณาจากความคิดเห็นของเสียงส่วนใหญ่ที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้นำเสนอให้ความเห็นชอบ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิและนำมาใช้ปรับปรุงให้เป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

ผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M=3.89$, $SD=0.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการร่วมมือกับชุมชน ด้านการเลี้ยงดู ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการสื่อสาร ด้านอาสาสมัคร และด้านการตัดสินใจ

ความคาดหวังที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.57$, $SD=0.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกือบทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นด้านการตัดสินใจที่อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการร่วมมือกับชุมชน ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการเลี้ยงดู ด้านการสื่อสาร ด้านอาสาสมัคร และด้านการตัดสินใจ

ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เรียงลำดับจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) จากมากไปน้อย คือ ด้านอาสาสมัคร ด้านการตัดสินใจ ด้านการเรียนรู้ที่บ้านด้านการสื่อสาร ด้านการเลี้ยงดู และด้านการร่วมมือกับชุมชน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็น ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 3 ในแต่ละด้าน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	สภาพปัจจุบัน			ความคาดหวัง			PNI	ลำดับ
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ		
1. ด้านการเลี้ยงดู	3.98	0.17	มาก	4.61	0.19	มากที่สุด	0.16	4
2. ด้านการสื่อสาร	3.91	0.22	มาก	4.57	0.24	มากที่สุด	0.17	3
3. ด้านอาสาสมัคร	3.75	0.32	มาก	4.54	0.26	มากที่สุด	0.21	1
4. ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน	3.96	0.29	มาก	4.62	0.25	มากที่สุด	0.17	3
5. ด้านการตัดสินใจ	3.66	0.40	มาก	4.35	0.39	มาก	0.19	2
6. ด้านการร่วมมือกับชุมชน	4.06	0.27	มาก	4.66	0.19	มากที่สุด	0.15	5
รวมเฉลี่ย	3.89	0.12	มาก	4.57	0.18	มากที่สุด	0.17	-

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 3 มีแนวทางสำคัญที่จำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (4.1) ด้านการเลี้ยงดู ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้นักเรียนออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดหาอาหารที่มีประโยชน์ให้กับนักเรียน (4.2) ด้านการสื่อสาร โรงเรียนควรจัดประชุมผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง และผู้ปกครองและครูประจำชั้นควรร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาของนักเรียน (4.3) ด้านอาสาสมัคร ผู้ปกครองควรส่งเสริมสนับสนุนความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์การเรียนให้กับนักเรียน และโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (4.4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ผู้ปกครองควรจัดกิจกรรมที่บ้านให้สอดคล้องและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และควรช่วยตรวจสอบความเรียบร้อยของงานที่นักเรียนทำ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ (4.5) ด้านจิตอาสา โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษารวมทั้งร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และ (4.6) ด้านการร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการพาบุตรหลานไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง พบว่าอยู่ในระดับมากและมากที่สุดตามลำดับ และด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านอาสาสมัคร เหตุที่ได้ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองมีรายได้น้อย ทำให้การจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนไม่เพียงพอ โรงเรียนยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความสมัครใจในวิธีต่างๆ ตามความถนัดและเชี่ยวชาญ อีกทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอายุมากและด้วยภาระหน้าที่ทำให้การมีส่วนร่วมอาสาพัฒนาโรงเรียนในด้านต่างๆ เป็นไปได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Epstein (1995: 705) ที่กล่าวว่า การจัดตารางเวลาให้ยืดหยุ่น สำหรับการอาสาสมัคร การประชุมต่างๆ เพื่อจัดสรรเวลาให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมกิจกรรม เนื่องจากผู้ปกครองส่วนมากต้องทำงานซึ่งเป็นข้อจำกัดเรื่องเวลา ถึงแม้ว่าจะมีความสนใจและต้องการร่วมกิจกรรมแต่ก็ไม่สามารถมางานหรือปลีกตัวมาได้ จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านอาสาสมัครอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับนันทวีร์ พงษ์นาค (2561: 105) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ด้านอาสาสมัคร พบว่า ผู้ปกครองมีภาระหน้าที่ที่ต้องใช้เวลาในการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาในการร่วมเป็นอาสาสมัครของทางโรงเรียน

2. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ด้านอาสาสมัคร มีแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียน โดยผู้ปกครองควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพของบุตรหลานตามโอกาสต่างๆ และควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ โดยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของบุตรหลาน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ หรือเป็นวิทยากรตามความถนัดและเชี่ยวชาญร่วมกับครู ซึ่งสอดคล้องกับนันทวีร์ พงษ์นาค (2561: 71) ที่เสนอว่าโรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้ปกครองคิดว่าโรงเรียนเป็นของทุกคน และทุกคนมีส่วนร่วมสร้างการศึกษาที่ดีให้แก่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนร่วมกันเป็นหูเป็นตา เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการจัดการศึกษา รวมถึงการสละเวลาเพื่อลูกหลาน ในการเป็นวิทยากรในด้านที่ตนเองถนัด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองชุดที่ 8 โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชนม์ธิดา ยาแก้ว, นางสาวนิศาธรัตน์ อิศระมโนรส, นางสาวอัญชัชชญา ปิยะจิตติ, นางสาวรวี ศิริปริ-ชยากร และ นางสาวจิราภรณ์ ยกอินทร. (2560). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.
- นันทวีร์ พงษ์นาค. (2561). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สมปอง โพธิ์ตะนมิตร. (2558). *ความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านคลองเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สมยศ นาวิการ. (2545). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991 จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3*.
อุดรธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. (2565). *ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3*. อุดรธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.
- สุภมาส อังศุโชติ และชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2558). หน่วยที่ 11 การวิเคราะห์และการแปรผลข้อมูล. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วย ที่ 8-15* (น.21). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Epstein, J.L. (1995). School/family/community partnerships: Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 76(9), 701–712.
- Epstein, J.L., et al. (2019). *School, Family, and Community Partnerships: Your Handbook for Action*. Fourth edition. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Robbie L. Swint Jr. (2020). *Influence of Parental Involvement on Sixth Grade Student Achievement in Math*. (Doctoral Dissertation). University of Grand Canyon.